

bera; etc. — ⁵ Una, dita *Cal Segarra*, és «una bauma», és ja més petita, però va servir d'habitança humana. — ⁶ L'únic concurrent local sembla ser *forat*, que allí és el nom de l'avenc, i *espluga*, que és viu i s'usa com a sinònim rigorós, però d'ús menys freqüent. C. Aug. Torras parlant de Canalda i Odèn diu que hi havia algunes *balmes* habitades. Tres d'elles, duen nom a manera de masia: Ca l'Andreu, Cal Cavalló i Cal Roques. — ⁷ Una excepció sola, el mas *La Cavorca*. Les *Baumes* duen noms que indiquen clarament un lloc per a estar-s'hi o tenir-hi imatges (*la Bauma dels Lladres*, *la Bauma Beneita*). — ⁸ Val a dir que la definició que en dona Lescale costa de creure que sigui exacta: «se dit d'un rocher plat, et particularment de celui du lit des rivières». Trasllat de sentit? ('ribast balmat' o 'gorga roquera') ¿o comprensió imprecisa per part del lexicògraf? Tanmateix sembla haver-hi una evolució semblant de sentit en parlars roergats citats en el FEW. — ⁹ El context mostra una cavitat prou gran i fonda per albergar la vida humana, si bé asprament i en sinistres condicions: «sufferc manta pena --- de Creta n'és vengutz morir en *balma* feras», on sants cossos resten protegits dels homes i de les feres, car després Honorat va a cercar-los-hi per dipositar-los en el futur santuari de Lerins: «puejan per la bosquina, / venonse'n a la *balma*, aquí an receuputz / los preciós corsantz e las autras vertutz», vv. 31, 217. — ¹⁰ *Rom.* L, 199-201. Idea contradita per altres especialistes, i discutible ja pel fet que el mot s'arrela a Sèrbia, Bòsnia i Sud de Dalmàcia, per més que fonèticament es legítimi per les possibles equivalències de *d-* amb l'eslau comú *gl-* i *u* < -L-. Skok hi insistí més tard raonadament (en el *Glasnik zemaljskog Muzeia* de Sarajevo, xxix, 142), però ell mateix hi fa reserves en l'*Etimol. Rječnik Hrvatskoga i Srpskoga Iazyka*, Zàgreb, 1971, 456, s. v. — ¹¹ Almenys en un cas així la primera explicació no és inversemblant; amb més o menys reserves s'hi inclinaven Jud (*ASNSL* cxxiv, 92; cxxvii, 430; *VRom.* II, 1937, 294), J. Loth i fins Weisgerber (*Sprache der Festlandkeltten*, ara *RhenGeCelt.*, 52); Pokorny i M-Lübke més aviat per l'altra, com sigui que no admeten l'existència de lenició en els parlars cèltics continentals; però la veritat en aquest cas es pot trobar entremig: tendència a la lenició imminent afavorida en mots semblants per l'acció *assimiladora*. — ¹² Tanmateix la indicació de tals fonts «gallico, ut reor, sermone, sic vocata», ni és de sentit inequívoc, ni si ho fos no podria pendre's com argument sòlid no sabent-ne la data precisa. — ¹³ Fa pensar també en això la variant BORM-/BORB-/BORV- en el grup onomàstic de *Bormio* ~ *Worms* ~ *Bourbon*, etc., que hom ha donat sovint com a lígur; de fet sembla que aquest no és cèltic, i el duplicat fonètic en aquest mot és paral·lel al de *Balbe/Balma*; però és un indicatiu molt equívoc. — ¹⁴ *VRom.* II, 1937, 294. — ¹⁵ *ASNSL* cxxiv, 92; cxxvii, 430; *BDR* III, 12; *ZRPb.* xxxviii, 4; *VRom.* VIII, 54-55. — ¹⁶ *Ibid.*;

i observem que s'absté enterament de parlar-ne en l'IEW i ja en el Walde-P. Val a dir, però, que això es pot pendre en part com una manifestació de prudència extremada, i sobretot com una negació de la validesa dels arguments de Hubschmied, i potser una actitud escèptica davant els de Loth (dels quals es refia Wartburg). — ¹⁷ Les últimes exposicions de la qüestió són les notes breus de Bolelli, *ItDial.* xvii, 144-5 i xviii, 204; i l'article de Giandomenico Serra, *Del mito e delle origini della voce balma 'antro, cavità sotto roccia, grotta eremitica'*, 1956, en *Studi in onore di A. Calderini e R. Paribeni* I, 392-402. — ¹⁸ Sobretot pel que fa a admetre un cèlt. ant. BAL- 'gorja', que Hubschmied postulava com a germà de l'a. alem. ant. *kela*, llatí *gula* 'gola', a base de la idea que el dan. *kulle* 'gorja' en fos una amplificació radical, ço que no queda pas provat per l'irl. ant. *gelim* 'jo devoro' (Walde-H., I, 625-6). Fins i tot es fa difícil, a la vista d'aquests homònims, d'admetre com a ferma la interpretació que dóna Loth als noms de lloc britònics ja alludits. — ¹⁹ D'ací preniem nom els *Γαλίνδαι*, avis dels prussians, guerrers famosos en l'època imperial romana, al Sud dels Llacs Mazúrics. El nom de persona GALINDUS, illustre i tan freqüent en els temps comtals de Catalunya i Aragó (> cat. *Gali*) no consta segur si és un nom rebut dels gods (veïns dels *Γαλίνδαι*) o pre-romà d'origen sorotàptic.

Balneari, V. *bany* Baló, V. *bala* Balons, V. *való* Balot, V. *bala* Balou, V. apèndix

A BALQUENA, 'en abundància, a dojo', locució adverbial mallorquina, d'origen segurament àrab, que prové sens dubte d'una de les innombrables locucions d'aquest valor, començant en *b al-*, formades per l'àrab amb la preposició *b-*, l'article *al-* i un substantiu, deu tractar-se d'una expressió de l'àrab vulgar baleàric o hispànic, no ben identificada: és probable que contingui el mot abstracte *binna*, *hánna*, 'píetat, compassió, força de sensibilitat', que s'usà també amb el matís de 'abundor de béns', d'on *b al-binna* 'amb generositat, amb abundor'. □ 1.ª doc.: 1858, Tomàs Aguiló.

Popularment no s'ha usat més que a Mallorca, on el posaren en circulació literària els escriptors de la Renaixença: «M'ofereixen a *balquena* / de tot clima els fruits més rics», escrivia el poeta de les *Balades*; al mateix temps el recollia el dicc. d'Amengual¹ (no figura encara en el de Figuera ni el d'«Unos Amigos»), i tot seguit el registrà Marian Aguiló en el seu gran recull, i se'n serviren altres grans poetes de l'Illa; Marian traduïa «en abundància, a manos llenas», i observava l'ús esporàdic d'una forma *a balquenes*. L'únic ús normal i general és amb caràcter d'adverbi; però, encara que molt més rarament, alguns n'extragueren de vegades un substantiu *balquena*, de sentit abstracte (Amengual): *hi ha balquena de paraules* escriví una vegada Mn. Alcover (*BDLC* x, 1918, 10), *jarem balquena dels guerrers* ('dels rivals') anota Aguiló en una